

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๙/๒๕๕๕

วันที่ ๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๖

ระหว่าง { นายสฤณี ประดับศรี สมาชิกพรรคเพื่อไทย และคณะ รวม ๑๐๘ คน ผู้ร้อง
พรรคเพื่อไทย ที่ ๑
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ๒ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง นายสฤณี ประดับศรี กับสมาชิกพรรคเพื่อไทย รวม ๑๐๘ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัยว่า มติของพรรคเพื่อไทย ที่อนุญาตให้นายสฤณี นาคสุข ลาออก
จากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จะขัดต่อสถานะ
และการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับ
หลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

นายสฤณี ประดับศรี กับสมาชิกพรรคเพื่อไทย รวม ๑๐๘ คน ผู้ร้อง ยื่นคำร้องขอให้
ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ว่า มติของพรรคเพื่อไทย
ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสฤณี นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

แบบบัญชีรายชื่อ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ในคราวการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติส่งรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ปราบกฏชื่อ นายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค ผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ หลังจากประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว นายสถิรพร นาคสุข ได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ถึงผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร พร้อมทั้งขออนุญาตใช้ชื่อและภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการรณรงค์หาเสียงและผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้ลาออก

ต่อมาผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร โดยกำหนดระยะเวลาสมัครรับเลือกตั้ง ระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ เลือกตั้งวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ปราบกฏชื่อนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหมายเลข ๑

ผู้ร้องเห็นว่า มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อย่อมเป็นโมฆะ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่สามารถมีมติรับนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) บัญญัติเกี่ยวกับบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นว่า ต้องไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) บัญญัติเกี่ยวกับบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ต้องไม่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม บัญญัติให้พรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ของพรรคการเมืองนั้นจะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ และเป็นการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น อีกทั้ง รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติเกี่ยวกับกรณีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงไว้ว่า ถ้าเป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้น เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ ทำให้ผู้มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองที่ยังมิได้ประกาศให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ถือได้ว่ายังมีสถานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ ดังนั้น มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ย่อมไม่เป็นไปตามหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ วรรคสอง (๕) และมาตรา ๓๓

ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕

๒. ให้ถือว่านายสธิพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จนกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคราวเลือกตั้งนั้นจะครบวาระ

๓. มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่เป็นไปตามหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีลักษณะและความมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ วรรคสอง (๕) และมาตรา ๓๓

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม บัญญัติว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง กรรมการบริหารของพรรคการเมือง หรือสมาชิกพรรคการเมือง ตามจำนวนที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ซึ่งเห็นว่ามีมติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่สมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิก ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวน กรรมการบริหารพรรคการเมือง หรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนเห็นว่า มติหรือข้อบังคับในเรื่องใดของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิกอยู่นั้นจะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญหรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น เมื่อผู้ร้องเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย จำนวน ๑๐๘ คน ซึ่งมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม มาตรา ๑๐๒ (๙) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๒๖๕ กรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา และการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องทั้งสองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

ผู้ถูกร้องที่ ๑ ชี้แจงว่า พรรคไม่เคยมีมติอนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เนื่องจากไม่เคยได้รับหนังสือลาออกของนายสธิพร นาคสุข

และไม่เคยอนุญาตให้ใช้ชื่อและภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เนื่องจากพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่มีนโยบายในการส่งบุคคลใดลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร อีกทั้งนายสฤกษ์ ประดับศรี และนายสริพร นาคสุข ต่างฝ่ายต่างเป็นสมาชิกของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ใช้ชื่อและภาพเครื่องหมายของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ในการหาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร

ผู้ถูกร้องที่ ๑ เห็นว่า สถานะของการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอยู่จนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้น เนื่องจากการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นรูปแบบการเลือกตั้งที่มีเจตนารมณ์มุ่งเน้นไปที่ความนิยมของพรรคการเมืองเป็นหลัก แตกต่างจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่มุ่งเน้นไปที่ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองได้ว่างลงในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๒) จึงได้บัญญัติให้เลื่อนบุคคลในบัญชีรายชื่อลำดับถัดไปขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างกรณีดังกล่าวย่อมมีความหมายว่า บุคคลที่จะเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และมีได้หมายความว่า ผู้ที่อยู่ในบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นจะไปดำเนินการใช้สิทธิในเรื่องอื่น ๆ มิได้ การที่นายสริพร นาคสุข ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ ได้ไปใช้สิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เป็นสิทธิที่พึงกระทำได้ เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ สิ้นสุดลง และผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศรายชื่อผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบถ้วนแล้ว สถานะของการเป็นผู้สมัครได้สิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ นายสริพร นาคสุข จึงมิใช่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การยื่นขอลาออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเพียงการแสดงเจตนาที่ไม่ต้องการอยู่ในบัญชีรายชื่อต่อไป หากผู้ร้องเห็นว่านายสริพร นาคสุข ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ก็ชอบที่จะใช้สิทธิร้องคัดค้านการเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้อง

ผู้ถูกร้องที่ ๒ ชี้แจงว่า นายสฤกษ์ ประดับศรี ได้มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ถึงประธานกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดยโสธร ขอให้ถอนชื่อนายสริพร นาคสุข ออกจากการเป็น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ เนื่องจากมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) เพราะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง รายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ระหว่างการพิจารณาของผู้ถูกร้องที่ ๒ นั้น นายสิทธิพร นาคสุข ได้แสดงหลักฐานเป็นหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ยื่นต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ ขอลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ผู้ถูกร้องที่ ๒ พิจารณาแล้วมีความวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ ๕๓๕/๒๕๕๕ วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เรื่อง การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ โดยวินิจฉัยว่าในขณะที่สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ นายสิทธิพร นาคสุข ไม่มีฐานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) นายสิทธิพร นาคสุข จึงเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธธ การดำเนินการจึงชอบด้วยกฎหมายและเป็นไปตามที่กฎหมาย ระเบียบ และมติของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดไว้ทุกประการ

เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดโยธธ ให้นายสิทธิพร นาคสุข เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ประกอบกับผู้ถูกร้องที่ ๒ เป็นผู้ควบคุม และดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้ง หรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งดังกล่าวเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง (๕) และมาตรา ๒๓๘ ผู้ร้องจึงไม่อาจนำคดีนี้มาร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัย ในประเด็นดังกล่าวได้ ส่วนข้อห้ามถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้ง อันจะเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม มีผลใช้บังคับตั้งแต่เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองได้รับใบรับใบสมัครรับเลือกตั้งจากเจ้าหน้าที่จนถึงวันที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศผลการเลือกตั้ง ทั้งกฎหมายก็ได้บัญญัติห้ามมิให้บุคคลที่มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง

ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแต่อย่างใด ผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยกคำร้อง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คดีมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงงดทำการไต่สวนตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๓๒ วรรคหนึ่ง โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า มติของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่อนุญาตให้นายสถิรพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร จะขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ลำดับที่ ๘๒ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง ลงวันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๔ ในคราวการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ต่อมาได้มีประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ และลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ซึ่งการประกาศผลการเลือกตั้งดังกล่าว ไม่ปรากฏชื่อนายสถิรพร นาคสุข เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ สถานภาพการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจึงสิ้นสุดลง การที่นายสถิรพร นาคสุข แสดงเจตนาลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร ซึ่งมีการรับสมัครระหว่างวันที่ ๑ ถึงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๕ และเลือกตั้งวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕ นั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๙) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดลักษณะของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีหน้าที่และบทบาทสำคัญ จึงต้องกำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี ไม่มีลักษณะต้องห้าม และเพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งในการทำหน้าที่หรือใช้อำนาจ จึงห้ามผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งไม่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นให้ต้องวินิจฉัยในคดีนี้ ส่วนพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๔๕ (๑๓) ที่บัญญัติให้บุคคลผู้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเดียวกัน หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หลักการตามบทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒ (๙) อีกทั้งขณะที่นายสิทธิพร นาคสุข สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโยธินธรสถานภาพการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อได้สิ้นสุดลงแล้ว จึงไม่อยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๔๕ (๑๓) นี้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งเกินจำนวนดังกล่าวมิได้ วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนตามวรรคหนึ่งแล้ว แม้ภายหลังจะมีจำนวนลดลงจนไม่ครบจำนวนไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งครบจำนวนแล้ว และวรรคสาม บัญญัติว่า เมื่อพรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งแล้ว พรรคการเมืองนั้นหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้น จะถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งมิได้ ซึ่งบทบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการสมยอมกันทางการเมือง และเป็นการกำหนดห้ามพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองถอนการสมัครรับเลือกตั้งหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ก็เพื่อแก้ไขปัญหากรณีนี้ในระหว่างการเลือกตั้ง หากพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งถอนการสมัครหรือเปลี่ยนแปลงผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะทำให้ไม่อาจจัดการเลือกตั้งได้ อันเป็นการช่วยเหลือพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งอื่นให้ได้รับประโยชน์ แสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง กำหนดหลักเกณฑ์ไว้สำหรับกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมิได้มีความมุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อด้วยแต่อย่างใด

ทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ วรรคสาม จะมีผลบังคับในระหว่างที่ยังมิได้มีการประกาศผลการเลือกตั้งเท่านั้น การถอนตัวจากการสมัครรับเลือกตั้งภายหลังจากการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นไปแล้ว ย่อมทำได้โดยชอบ เมื่อข้อเท็จจริงตามคำร้องเป็นกรณีการขอลาออกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากที่ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ประกาศผลการเลือกตั้งในครั้งนั้นจนเสร็จสิ้นไปแล้ว มิใช่การถอนตัว ผู้สมัครรับเลือกตั้งออกจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต ทั้งยังเป็นการขอลาออกภายหลังจากการที่มีการประกาศผลการเลือกตั้งเสร็จสิ้นไปแล้วด้วย จึงมิใช่กรณีที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ ซึ่งผู้ร้องอ้างเป็นเหตุสำคัญของการยื่นคำร้องเป็นคดีนี้ อีกทั้งนายสตีพร นาคสุข ก็มีใช้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎรหรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ... (๒) ในกรณีที่เป็นตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรประกาศให้ผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองนั้นเลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง โดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ตำแหน่งนั้นว่างลง เว้นแต่ไม่มีรายชื่อเหลืออยู่ในบัญชีที่จะเลื่อนขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่มีอยู่ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง (๒) นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดวิธีการให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อแทนตำแหน่งที่ว่างลง เพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนครบตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด จึงเห็นได้ว่า ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้มีอำนาจให้ผู้มีชื่อในลำดับถัดไปในบัญชีรายชื่อของพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ เลื่อนขึ้นมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง อีกทั้งผู้มีชื่ออยู่ในลำดับถัดไปดังกล่าว ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ ด้วย

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) แต่เนื่องจากนายสตีพร นาคสุข ยังไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและไม่ปรากฏว่าประธานสภาผู้แทนราษฎรได้เลื่อนรายชื่อของนายสตีพร นาคสุข ขึ้นมาแทนตำแหน่งที่ว่างลง จึงไม่เป็นการกระทำอันต้องห้าม

ตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบกับเมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามคำร้อง เอกสารประกอบคำร้อง และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทั้งสองแล้ว ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร เนื่องจากไม่เคยได้รับหนังสือลาออกของ นายสธิพร นาคสุข แต่อย่างใด อีกทั้งผู้ร้องก็ไม่สามารถนำมติของผู้ถูกร้องที่ ๑ มาแสดงตามที่กล่าวอ้างได้ ดังนั้น จึงฟังไม่ได้ว่าพรรคผู้ถูกร้องที่ ๑ มีมติอนุญาตให้นายสธิพร นาคสุข ลาออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดยโสธร กรณีจึงไม่มีมูลอันจะเป็นการกระทำที่ขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๕ วรรคสาม แต่อย่างใด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายจรูญ อินทจาร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติหน้าที่

ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจรูญ ภัคดีธนากุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัช ชลวร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบุญส่ง กุลบุปผา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายณรงค์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุพจน์ ไข่มุกด์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ